

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 15. junija 2023 - Leto XXXIII, št. 24

stran 2

DA BI ODŠLI KOT ROMARJI

V NOVEM ŠOLSLEM LETU NAS ČAKA KAR NEKAJ IZZIVOV
stran 4

NA PRLONGAJ
stran 8

LITERARNI VEČER V SPOMIN MIŠKU KRANJCU
stran 10

DA BI ODŠLI KOT ROMARJI

Na povabilo Državne slovenske samouprave in kabineta zagovornice Slovencev so med 6. in 8. junijem v Porabju gostovali predsedniki državnih

dravila pa jih je tudi slovenska generalna konzulka Metka Lajnšček. Gostje so se seznanili tudi z delovanjem Radia Monošter in časopisa Porabje,

stavbe. Tu je domači župnik Tibor Tóth povedal, da so za zunanjo in notranjo obnovo župnišča skupno porabili 40 milijonov forintov, podporo so prejeli od državnega sekretariata, pristojnega za cerkvene in narodnostne odnose. Zahvalil se je vsem, ki so pri tem kakor koli pomagali, slovenski zagovornici Eriki Köleš Kiss in predsednici Slovenske narodnostne samouprave v Števanovcih Agici Holecz, ki je prek manjših razpisov prav tako prispevala za obnovo, generalnemu izvajalcu Gáborju Roposu in njegovemu podjetju Brian&Brian, ki je koordiniral oziroma izvedel gradnjo in obnovo.

Števanovska župnija je podpora madžarske vlade pridobila prek Državne slovenske samouprave, ki je že večkrat sodelovala pri obnovi cerkve,

in verouki, ki krepijo versko življenje. Tako kot župnik so tudi DSS, župnija, lokalna narodnostna samouprava razmišljali enako in vložili veliko

ranjo obnovo. Stavba ne igra pomembne vloge le v verskem življenju, tudi otroci prihajajo sem iz šole, da bi jedli, pogosto pa tukaj potekajo tudi njihove

Dvojezično sveto mašo so trije župniki darovali v zahvalo za obnovljeno župnišče.

narodnostnih samouprav in zagovorniki narodnih skupnosti na Madžarskem.

Obisk se je začel z informativnim pogovorom na sedežu Državne slovenske samouprave (DSS), kjer so goste pričakali zagovornica Slovencev v madžarskem parlamentu Erika Köleš Kiss ter predsednik in podpredsednik DSS Karel Holecz in Martin Ropoš. V okviru programa so gostje obiskali Dvojezično osnovno šolo Jožefa Košiča, ki jo je predstavila ravnateljica Ildikó Donczec Treiber. V največji porabski vasi so kasneje obiskali še vzorčno kmetijo, ob prijetnem druženju pa so lahko poslušali slovenske melodije v izvedbi Porabskega tria.

Bogat program so imeli še naslednji dan, ki so ga preživljali v Monoštru. V baročni cerkvi je župnik Imre Bodorkós obširno predstavil zgodovino in sedanost najbolj znamenite stavbe mesta. Z zgodovinskim potovanjem so nato nadaljevali v Muzeju potovanja skozi čas.

Čas so si vzeli tudi za ogled Slovenskega kulturnega in informativnega centra, kjer jim je uvodoma predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovács predstavila delovanje organizacije, poz-

ki imata uredništvi v Slovenskem domu. Dejavnosti podjetja Porabje pa je predstavila direktorica Anita Vajda.

V okviru popoldanskega pro-

Tridnevni program se je zaključil pri Porabski domačiji v Andovcih.

grama so gostje pod vodstvom ravnateljice Agice Holecz spoznali Dvojezično osnovno šolo v Števanovcih. Kasneje so se udeležili svete maše v cerkvi sv. Štefana Hardinga, kjer so maševali domači župnik Tibor Tóth, Dejan Horvat iz Markovcev in monoštrski župnik Imre Bodorkós. Pri maši je sodeloval Cerkevni zbor Zveze Slovencev Števanovci. Sveti maši je sledila slovesna predaja obnovljene župniške

župnišča, obcestnih križev in gradnji križevih potov v Porabju. Kot je povedal predsednik DSS Karel Holec, pri organizaciji verjamejo, da so te vrednote tudi vrednote naše slovenske kulture. »Cerkve imajo tako kot v preteklosti tudi danes pomembno vlogo pri ohranjanju identitete narodov. Krepijo enotnost in kulturo narodnih skupnosti, ki živijo na Madžarskem. K obstanku prispevajo tudi maše

truda v dokončanje župnišča, kjer so izoblikovali tudi romarsko prenočišče. Želim si, da tisti, ki pridejo v Števanovce kot turisti, odidejo tudi

kot romarji! Naj se jih dotakne kraj, doživijo romanje, okolje in trenutek,« je še povedal.

Na slovesnosti je v imenu pokrovitelja državni sekretar Miklós Soltész, ki je odgovoren za cerkvene in narodnostne stike pri uradu predsednika vlade, pohvalil delo posameznih narodnosti, med njimi tudi slo-

venske. »Sodelovanje, ki je zaznamovalo preteklo desetletje z narodnostnimi vodji, je privedlo do fantastičnega dela in skupaj smo dosegli veliko. Prizadevamo si za krepitev narodnostnega življenja na lokalni ravni in pospešitev razvoja posameznih narodnosti. To se je zgodilo tudi v Slovenskem Porabju. Podprli smo obnovo tega župnišča, najprej zunanost, zdaj pa lahko v to vključimo tudi not-

dejavnosti v okviru podaljšane bivanja,« je izpostavil. Po njegovem mnenju so – če želi neka narodnost obstati – pri tem zelo pomembni vera, šolstvo, jezik in kultura. Zahvalil se je vsem tistim, ki ohranjajo kulturo, jezik in vero ter jih širijo naprej.

Potem ko so obnovljeno stavbo blagoslovili vsi trije župniki, so trak, ki simbolizira naložbo, prerezail državni sekretar Miklós Soltész, zagovornica Slovencev Erika Köleš Kiss in predsednik DSS Karel Holecz.

Ta je naslednji dan, ki je bil obenem tudi zadnji dan obiska predstavnikov narodnosti na Madžarskem, le-te sprejel pri Porabski domačiji v Andovcih ter jih seznanil o opravljenih in tekočih projektih Porabskega kulturnega in turističnega društva Andovci. Program so sklenili v Števanovcih, kjer so si gostje ogledali razstavo in strojni park v Muzeju mejne straže, ki je prostore dobila v nekdanji vojašnici.

Pri obeh gostiteljih, Državni slovenski samoupravi in kabinetu zagovornice Slovencev, so veseli, da so lahko pretekli teden v Porabju gostili predsednike državnih narodnih samouprav, zagovornike narodnosti in njihove sodelavce.

mm

Vsakši naj tak napravi, kak so doma včeni

Sobočanko Simono Rituper, stero smo v naši novinaj predstavili pred tremi leti, smo pa gorziskali, vej pa znamo, ka ona zadnje cajte piše tüdi za Porabje. O tom, pa ške ka vse drügoga se ji je v zadnjom cajti zgodilo, je etak pripovejdala.

»Največ kakše küjarske recepte pripravlam in ške tü in tam kakše vice. Tisti, steri radi pečejo, leko kakšo idejo dobijo,« pravi sogovornica in raztolmači, ka so vsi njeni recepti vösporobani: »Tisti, steri novine gledajo, vidijo ka so v njij tüdi kejpi, vej pa te ges tau, ka sküjam, tüdi sama pokejpam. Pravijo, ka so kejpi lejpi. Lekar tau po mami mam, vej pa je njen prvi poklic biu té, ka se je spravljala s fotografejranjom. No, tisto gesti, ka se mi ne pršika, tistoga ne dam v novine.« Glede na tau, ka je dobra küjarca, brodim, ka nega dosta takšoga gestija. »Brodim, ka vsakši za sebe najde gesti, stero ma on rad. Eni nema jo radi preveč sladkoga, drügi solenoga,« ške povej Simona Rituper in raztolmači, ka največ receptov po interneti najde, neka pa jih dobi od svoje sodelavke. Istina pa gé, ka skor furt, kak prava sakačica, malo po svoje sküja ali speče: »Moga uče ške prvo paut napravim po recepti, te pa po svoje, vej pa znamo, ka mamó vsi svoje žmaje. Eni majo cimeti radi, drügi klinčke, sploj te gda kaj za božič pečejo, vsakši naj tak napravi, kak so doma včeni. Zdaj, ka je toplo gratalo, je prišo cajt za kakši ananasov ali borovničov tiramisú, steriva trnok rada redim, pa s tem tüdi nega dosta dela.«

Simona Rituper, stera žive v rami vküper z mamó Marijo in očom Kalmanom, nam je že prvo paut raztolmačila, ka se je njihova družina iz Gornjih Petrovec v glavni prekmurski varaš preselila te, gda je ona mejla štiri lejta. Čiglij že duga lejta žive v Soboti, ške furt pravi, ka je njeni paupek v Gornji Petrovcj zakopani, tak ka rada dé na Goričko. Rada piše tüdi knjige. Prvo, leta 2012, je pred bralce prišo roman z naslovom Kuharica brez licence. Tau je nej, kak jih dosta lagvo brodi, küjarska knjiga, liki je tau knjiga, v sterój je glavni

lik (föszereplö) birauvka, stera šké küjarca gratati. Katarinčina božična skrivnost (2014) je pripovejst o dekličini Katarinci, stera si en večer zaželej, ka ne bi bila več žalostna.

Mala Simona in njena osem let starejša sestra Edita

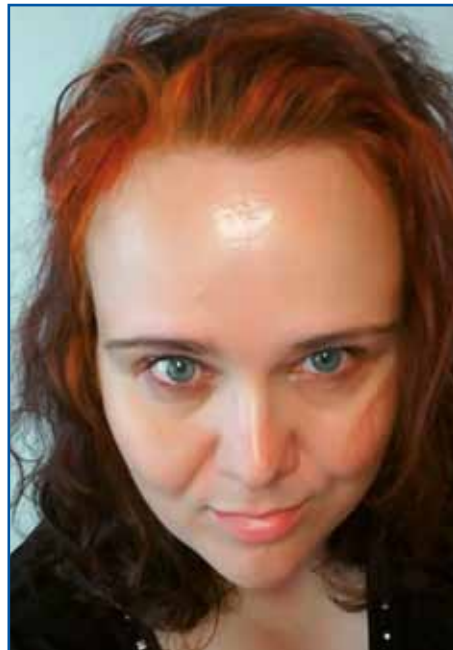
Drobtinice in sirotka (2015) prinaša pogučavanje med pripovedovalko in njeno pajdašico Evo, predzadnja knjiga, Jezero tišine (2017), pa se leko

Platnica nauve knjige

šté kak popularni roman ali kak samopriročnik za notranjo rast. Pred kratkim je vödala ške eno knjigo, stere naslov je Skrivnostna zapuščina. Tau je napeta kriminalna lübezenska drama z elementi pustolovskega romana: »V toj knjigi, stera je vöprišla

lani novembra, je vse tisto, ka mene zanima. Sodelavka mi je lepo platnico napravila, tak ka knjiga tüdi lepau vövidi. Pri pisanji té knjige sam rejsan trnok fejst uživala. Prva sam tak

Simona Rituper

brodila, ka do si lidge mislili, zdaj pa ne gledam več tak, liki pišem tisto, ka je meni pri srci, pa tiste teme, s sterimi se tüdi ges spravlam.« V soboški

Beni

knjižnici že tau knjigo tüdi majo, tak ka brodim, če de koga v Porabji tüdi zanimala, si jo leko naroči na bibliobusi, pauleg toga je par izvodov avtorica odnesla tüdi na Slovensko zvezo v Lipo.

Čiglij je Simono slovenski gezik tr-

nok zanimo že v deteči lejtaj, se je vseeno nej odlaučila, ka bi tau študerála, liki se je vpisala na pravno fakulteto v Maribori, gé je diplomerála iz mednarodnoga gospodarskoga prava, zaposlena pa je kak pravnica na Zavodi za zdravstveno zavarovanje Slovenije v Murški Soboti. Če bi pisala v geziki kakšoga velkoga naroda, bi moga uče leko od pisanja živela, v Sloveniji pa je tau nej tak léko. In zatau jo pitam, gda sploj piše knjige. Pravi, ka nüca neka cajta, ka pride do ideje, te pa pomalek piše, gda ma cajt, malo več pa te, gda ma dopust. Te se večkrat zgodi ka piše tüdi cejli den, od zrankoma do večera, tüdi po 16 vör. Gda človek dela stvari, stero rad dela, njemi je nika nej žmetno, ške pravi in raztolmači, ka zdaj brodi tüdi tau, ka bi knjige, sploj tau slednjo, dala prevesti v tihinske gezike. »Ge rada sledim svojimi notranjomi občutki, pa nekak tak brodim, ka bi trbelo

knjigo prva v nemški gezik prevesti. Tüdi o vogrskom geziki smo že premişlávali, pa seveda tüdi o angleškom. Trbelo pa de najti kakovostne prevajalce, pa koštalo de tau tüdi neka, vej pa knjige vödavlem v samozaložbi.«

Na konci obiska sam spoznala ške Benija, psa, steri je pri srci vsem v družini Rituper, stera je pred leti žalüvala za Polonco, stero so tüdi v Porabji dobro poznali. Te pa je v njihov žitek nenapovedano prišo nauvi pes. Njegva gazdarica iz Lendave je nej več mogla skrbeti za njega, vej pa je šla v dom za starce, pa so ga oni vzeli in zdaj so trnok veseli, ka ga majo. »Tau je rejsan prisrčen pes. Naš oča, znamo, ka je biu sodak, je aklavi in šké meti čisto, zatau je furt gučo, ka pes ne smej spati v posteli. Pitajte me, gé zdaj pes spi? Pod njegovim poplanom, pri nogaj, se pravi pri mami in oči v posteli, včasi pa pride tüdi k meni v spalnico,« je ške povedala Simona Rituper, stera pozdravlja vse v Porabji, sploj pa nekdešnje števanske in varaške ljudske pevke, s sterimi se je družina Rituper dosta družila.

Silva Eöry

Foto: osebni arhiv Simone Rituper

PREKMURJE

Nagrajenci

Trije prekmurski umetniki so v zdnjem kajti daubili nagrade ali pa jih dobijo čez par dni. Prva se je zvedelo, ka de 18. junijuša v Maribori na zaključnom slavji Borštnikovega srečanja najbolje fontoško slovensko nagrado za igralno ustvarjalnost, zove se Borštnikov prstan, letos dobila Nataša Matjašec Rošker. 56-letna nekdešnja Sobočanka je v svoji bogati karieri na odri in na filmi dobila že dosta nagrad. Njeno profesionalno paut sestavljata dvei obdobji. Prvo je trpelo med letoma 1995 in 2007, gda je kak samozaposlena na področji kulture nastopala v skor vsej gledališčih po Sloveniji, drugo obdobje pa se je začnilo te, gda se je pred 16 leti pridružila umetniškomi ansambli Drame Slovenskega narodnega gledališča Maribor.

Komisija za podelitev Župančičevih nagrad, tau so najvišija priznanja Mestne občine Ljubljana za vrhunske stvaritve na področju umetnosti, pa de 14. junijuša podelila štiri nagrade. Med nagrajenci je tudi pisatelj Dušan Šarotar, steri je po mnenji komisije v zadnji dvei lejtaj zaznamüvo slovensko kulturno krajino. Njegov roman Zvezdna karta, steroga je leta 2021 vödala Založba Goga, je doživo velki odmev tak pri bralcih kak tudi v šurši strokovni javnosti. De za prpovest o tragični usodi predbojne judovske skupnosti v njegovon rojstnon varaši Murski Soboti in šurše v Prekmurji. Kozinovo nagrado, stero za skladataeljski opus podeljuje Društvo slovenskih skladataeljev, pa je letos za svoi opus komornih del za najrazličnejše zasedbe daubo Slavko Ludvik Šuklar. Kak piše v utemeljitvi, majo njegova dela dostakrat vsebujejo elemente ljudske muzike in pokrajine. Njegova najbolje fontoška orkestralna dela so Lux in tenebris - koralna simfonija za simfonični orkester iz leta 2000, Choralophonia za simfonični orkester in Quod libet za simfonični orkester.

Silva Eöry

Šolsko leto 2022/2023 se izteka

VALENTINA NOVAK: V NOVEM ŠOLSKEM LETU NAS ČAKA KAR NEKAJ IZZIVOV

Tako kot je na Madžarskem že dolgoletna tradicija, se bo tudi letos 15. junija končalo šolsko leto. Poleg obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šol, gornjeseniške in števanovske,

govorjenjem in poslušanjem v slovenščini pri učencih 1. in 2. razreda dvojezične osnovne šole. »Pokazalo se je, kako pomembno je, če je pri pouku učitelj iz Slovenije, se pravi

lahko predstavlja velik zalogaj.«

Po besedah Valentine Novak sta obe porabski dvojezični osemletki, katerih vzdrževalka je že vrsto let Držav-

Slovenije zbrale gradivo še za drugo publikacijo. Vemo, da so Vodnik po Porabju, kot je bila izdaja poimenovana, 15. maja predstavili na Gornjem Seniku. Valentina Novak na-

Učenci DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik ob obisku ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Mateja Arčona

bodo vrata zaprle tudi druge monoštrske izobraževalne ustanove, na katerih poučujejo slovenski jezik.

»Tako kot vsako šolsko leto je bilo tudi letošnje intenzivno, lepo in polno izzivov, pa tudi novega znanja. Mislim, da zdaj že vsi komaj čakamo na počitnice, ki bodo prinesle tudi pristočasne dejavnosti in malo manj šole,« je na vprašanje, kako bi ocenila letošnje šolsko leto, odgovorila višja svetovalka za narodnostno šolstvo v Porabju Valentina Novak. Ob tem dodaja, da je »nekaj novosti bilo, predvsem pa smo na gornjeseniški osnovni šoli dobili novo učiteljico asistentko, ki nam je bila v veliko pomoč. Od prvega do četrtega razreda se je priključevala dvojezičnim uram in uram slovenskega jezika. To je bil primer dobre prakse, dokaz, kaj pomeni, če prihaja v razred učitelj iz Slovenije, naravni govorec, in kako močno lahko učenci na ta način napredujejo.«

Vemo, da gre za Barbaro Horvat, ki se je, kot smo o tem pisali tudi v našem časopisu, v magistrski nalogi ukvarjala z

naravni govorec. Z metodologijo, ki jo je ubrala, so rezultati res lahko zelo hitro vidni,« je še izpostavila sogovornica, ki je ob številnih obiskih to pomlad tudi slovenskim politikom polagala na srce, kako potrebno je, da matična domovina še bolj intenzivno podpre prizadevanja rojakov na Madžarskem, da dvignejo raven poučevanja maternega jezika na dvojezičnih in narodnostnih šolah: »Porabje se srečuje z velikim kadrovskim primanjkljajem. V novem šolskem letu nas čaka kar nekaj izzivov. Barbara Horvat odhaja na porodniški dopust in želimo, da jo bo nekdo nadomestil in nadaljeval njeno delo. Tudi v Porabju imajo nekaj težav, saj se učitelji starajo, vedno manj je mladih, ki bi se odločali za učiteljski poklic. Vemo, da je na Madžarskem kar nekaj odprtih vprašanj, šolski sistem pa je pred velikimi spremembami. Pred dnevi smo izvedeli, da dva učitelja zapuščata šoli. Eden celo odhaja iz učiteljskih vrst, drugi se bo iz števanovske preselil na monoštrsko šolo. Pri tako majhnem številu učiteljev to

na slovenska samouprava, v boljšem položaju kot marsikatera druga šola na Madžarskem, saj samouprava dobro skrbi za učitelje: »Pogovarjali smo se tudi o možnostih nagrajevanja učiteljev. S strani urada za Slovence v zamejstvu in po svetu je bilo veliko posluha za to. Menim, da so učitelji, ki so izjemni na svojih področjih in ki veliko vlagajo v skupnost, v razmišljanje o narodnosti, o takih in drugačnih projektih, zelo pomembni. Pri učenju slovenskega jezika ni pomemben samo pouk, ampak tudi obšolske dejavnosti. Tam se tkejo drugačne niti, ki se lahko prenesejo v šolo in se to potem pri pouku še nadgradi.«

V lanskem letu je luč sveta zagledala publikacija z naslovom Porabje z otroškimi očmi, ki jo je izdal ljubljanski Inštitut za narodnostna vprašanja. V njej so porabski šolarji z lastnimi besedami opisovali, kako vidijo svojo pokrajino. Uspeh prve knjižice je urednice privedel do tega, da so ob pomoči učiteljic, učiteljev in vzgojiteljic ter pedagoških asistentk iz

Višja svetovalka za narodnostno šolstvo Valentina Novak

poveduje še, da bodo pripravili tudi razvojno-strokovno nalogo, »ki bo nagovorila predvsem starše, saj jih bomo v anketi spraševali, kaj pričakujejo od dvojezičnega šolstva in tudi kakšno znanje naj bi imeli njihovi otroci po dokončanju osmega razreda. To se mi zdi zelo pomembno vprašanje. In prav je, da se o tem tudi pogovarjamo.«

Vemo, da so poletni dnevi za šolarje, v veliki meri tudi za učitelje, namenjeni počitku in sprostitvi. Nekateri pa ne bodo ves čas počivali, ampak se bodo odpravili na različne tabore, tudi na jezikovne počitnice, učitelje pa konec tega meseca čaka seminar slovenskega jezika in kulture. »Pest-ro bo. Veliko se bo dogajalo. Vsak bo na svojem področju pridobival nova znanja, da bo potem vstop v novo šolsko leto lažji, boljši, uspešnejši,« je svoje misli zaokrožila Valentina Novak.

Silva Eöry

PISALI SMO PRED 30. LETI

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Menje lüstva išče delo

V 12. številki časopisa Porabje, stera je vöprišla 17. junijuša 1993, je Francek Mukič pod naslovom Slavski lesauvi in gaušče etak zapiso: »Gda sam nej tak dugo v Martinji odo, sam pred bauto Kalamar srečo dva moška, s šteriva smo se o tom pa o onem pogučavali. O »vraučaj« temaj tō. Kak napriliko, ka bi na drugi strani grajnca radi dobili nazaj svoje gaušče, štere so na Vogrskom. Prvi od gospaudov je biu Tišlarski Djauži, šteri mi je etak gučo: »Eti, z naše strani bi dosta lüdi želelo, če bi se tisto dalo napraviti, ka bi tisti grünt, ka mi mamō na Vogrskom, leko dobili nazaj. Ali bi se tau dalo uresničiti, ka bi mi do te grüntov prišli nazaj? Zato, ka smo mi lastnicke (tulajdonosok), naši očevge, naši dejdecke so bili lastniki. Tistoga čajta, gda je na Vogrskom büu ruski regirung, smo tau mogli pozabiti. Zdaj bi si pa tau želeli nazaj. Dja mislim, ka bi vaša oblast tō nej prauti bila, če bi mi té grünt daubili nazaj. Zato ka eti dosta takši lüdi geste - pavri ali sarmacke, vseeno kak jim pravimo -, ka eti napriliko drva kipüje, tam ma pa drva prnejo. Takši ge, ka ma po deset hektarov zemlé, tam par stopajov prejk mejé - konkretno eti gospaud Rogan -, deset mejtarov vkraj od granice, ma deset hektarov svojega lastnega gozda - lesa ali gaušče kak vi pravite -, eti tü pa si more cejle drva vse kipüvati. Pa mi mo tisti davek, tiste porce tam plačüvali madžarski državi, ka je potrebno.« Prva indrik meja bila, ali kak tau, ka ste vi svoje grünte zgibili? So vam je vkraj vzeli? »Nej, tü je meja bila, kak je meja zdaj, samo kelko dja vejim - ka dja sem eške mladi za tau -, kak mi je moj oča pravo, tü je dvolastništvo (kettős tulajdon) bilau že za stare bivše Jugoslavije. Mi smo tam leko drva sekali, mi smo tam leko grblali... » Samo po drugi bojni so vas več nej ta pistili? »Za vrejme okupacije, gda je bila bojna, te smo mi eške ojdli tá, ka je té okoliš tü spado pod Madžarsko. Po osvoboditvi - vendrak ene štiri lejta - smo eške meli pravico, pa smo leko taprejk, na vogrsko stran mejē ojdli sekāt. Te pa gda je informbirou izbruhnu, so nam mejō napravili, mejē minirali (elaknásították), pikaški draut potegnili. Tak ka smo mi zgibili cejlo lastnino in svoje sausede, svojo rodbino, svoje dobre lüdi smo mogli vse pozabiti.« Pa sto te zdaj té grünte, gaušče prejk emo pa má od tistoga mau, zadnji štirideset lejt? Vogrski rosag ali stoj drugi? »Tau vam pa dja ne morem povedati, ka sam dja premladi, ka bi tau znau. Dja tak mislim, ka je nej Vogrski rosag krivi, liki

informbiro, tau so pa Rusi bili, ka so nam tam tisto mejō napravili. In so se Rusi začnili z nami, ki smo živeli v Jugoslavija pikati, depa uni so nikanej dosegli z nami, pa mi z njimi tō nej... Drugo pa eti gospauda Rogana pitajte.«

Irena Pavlič je pisala o obiski pri kanoniki Jožefi Zavci: »Slovensko društvo v Budimpešti je bilau pozvano v Vác. Pozvau

nas je kanonik Zavec. Tau vsakši vej, ka je gospaud duhovnik Zavec z Gorenjoga Senika v Váci v püšpekiji kanonik. V nedelo, 6. junijuša, smo se napautili v Vác. V edenajstoj vöri je bila sveta meša. Držo jo je gospaud Zavec. Puna cirkev je bila. Nej samo zatau, da je nas dosta prišlo od društva. Tisti Slovenci, steri živejo v Váci, pravijo, da v tau cerkev odi največ lüstva. Gda je sveta meša minaula, te smo se srečali pred cerkov, pozdravili gospauda kanonika. Potem smo pa šli pogledat škofovsko palačo pa cerkev. Na fari smo se srečali z gospaudom Zavcom, ki je vse nas pozvau na obed. Najprvin smo pili seničko palinko za apetit. Po obeda pa dobra vino. Nej čüda, da smo gnauk samo začnili spejvati, in potem je prišla druga, tretja nauta. No, nej smo samo spejvali, pogučavali smo se tō. Kak je pri nas doma v Porabji, ka se vse godi, kak je eden pa drügi prišo v Pešt ali v Vác. Kesno zadvečercoma smo se napautili šče enkrat po varaši. Gospaud Zavec nam je pokazal vse zanimivosti (érdekességet) Váca. Potejm smo se zahvalili in se posloveli (elbücsúztunk) od gospauda kanonika, ka je on še v petoj vöri čako 16 mladi parov, ka de je pripravlo za zdavanje. Če bi mi takšnoga dühovnika meli doma na Seniki! Dosti težav bi se nam rejšilo! smo mislili domau po pauti.«

Dvakrat 3:0. Takšen je bil naslov športno pofarbanoga članka Lacija Domjana: »«Kje si, ti zmagoslavna, čudovita ekipa pogumnih moških iz Slovenske vesi, kje ste zlati stari časi, ko smo Porabci »nabirali« pokale kot Gornjeseničani (ne) užitne gobe?« Spet je minilo leto in ekipi iz porabskih dolin sta se napotili v Slovenijo, na Vrhniko, v rojstni kraj največjega slovenskega pisatelja in dramatika. Na prijazno vabilo Športne zveze Slovenije smo zbrali na »največji« šoli v Porabju (v Števanovcih) in na 2. osnovni šoli v Monoštru nekaj deklic in fantov, ki nimajo dobrega glasu (ker so dobropojoči morali vsi na narodnostni festival v Kószeg). Tako so se zbrali poslednji mohikanci: 12 deklet in mladinski županijski drugoligaši iz Števanovec. Trener in »menedžer« ekipe nista upala priti na 18. srečanje slovenskih športnikov iz obmejnih dežel, a kljub vsem težavam z začasnim (v avtobusu izbranim) trenerjem, smo dobili samo tri gole. Igrali pa smo velikodušno (v 20. minuti s strelom s 5 metrov razgnali oblake, v drugem polčasu nismo izkoristili enajstmetrovke, nato je isti igralec zadel prečko, ki se je stresla do korenin). Če bi v nogometu bila prisotna in uveljavljena beseda »če« - bi bil izid tekme 3: 3 - to je neodločeno. Moram priznati, da 0: 3 niti ni tako slab rezultat, do naslednjega leta bo dozorelo delo (avtotrening na avtobusu). Težko je bilo našim dekletom »med dvema ognjema«. Dokler so se naučile in osvojile pravila in stil prej omenjene igre, so se že lahko pakirale in šle tushirat. Kar pa je bilo najbolj žalostno, igre so potekale res v mednarodnem komunikacijskem ozračju, vsaka ekipa je govorila po svoje, naša seveda madžarsko. Domačini so storili vse, da bi se mi lepo imeli. To jim je uspelo tako v času tekem, kot v dopolnilnem programu. Žal nam je za obisk Cankarjeve rojstne hiše zmanjkalo časa. Namesto te programske točke smo si lahko ogledali izredno zanimivo in bogato zbirko Tehniškega muzeja, kjer so se naši otroci lahko sprehajali med gospodarskimi stroji, gozdnimi živalmi, mlini, statvami, avtomobili itd. Sem mnenja, da se nam je najbolj sveže vtisnil v spomin ravno ta muzej. Človek hitro pozabi na poraze. Tudi mi govorimo že o 19. srečanju in se pripravljamo. 2 novi žogi že imamo, da ne bi postali spet ubogi zajci »med dvema ognjema.«

Vküppobrala Silva Eöry

Največ lüstva je v devetdeseti lejtaj iskalo delo, te je bilau največ taši, steri so brez slüžbe bili. Sledkar je še dvakrat bila gospodarska kriza, depa tau se je že v številkej nej tak fejst vidlo, zato ka mejē so se odprle pa vsigdar več lüstva je šlau v Avstrijo ali še bola daleč si delo iskat.

Če cejli rosag gledamo, te je Železna županija bila tista, gde so najbaukši podatki bili, vejn zato tō, ka smo paulak avstrijske granice. Do gnesden je že tak, ka pri nas v županiji strokovnjake sploj težko najdemo, ali bi bola tak pravo, ka dobre strokovnjake. Vseedno je, če zidara, tišlara, cimermana ali kogakoli iščemo, več kednauv ali mejsecov moramo čakati. Depa ranč tak nej samo mojstrov nega, drügi delavcov tō nej. Dostakrat po vasaj iščejo delavce, najbola starejši, steri bi njim drva razkalali ali travo pokosili, dapa ne najdejo, še za velke pejneze nej. Zavolo toga se sploj nej trbej čüdivati, če gledamo podatke od prejšnjega mejseca. V Železni županiji je 3523 lüstva iskalo delo, tau je 7,5 procenta menje kak lani tašoga reda.

Če statistiko gledamo, tak nizke numare so nikdar nej registrirali pri tisti, steri so brezi dela. V mejseci majuša je po cejлом rosagi 110 gezero moškov pa 118,5 gezero žensk nej melo delo. V Železni županiji od 3523 lüstva je 133 mladi, steri so zdaj skončali šaulo. Če cejli rosag gledamo delodajalci so majuša leta 2023 skurok 25 gezero delavni mest meli, kama so nej dobili delavce, v Železni županiji je ta številka 441. Tau so zvekšoga kamionšoferge, čistilke, komunalni delavci pa tisti, steri v künjaj ali pri zidaraj pomagajo, največkrat taši, šteri zvün osnovne šole niše drüge šolé nejmajō.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Slovenija izvoljena za nestalno članico Varnostnega sveta

Sloveniji je uspel veliki met, saj je bila že v 1. krogu s 153 glasovi podpore izvoljena za nestalno članico Varnostnega sveta (VS) v letih 2024–2025. »Ponosna sem na izjemen rezultat, ki je plod trdega dela,« je dejala ministrica za zunanje in evropske zadeve Tanja Fajon. To je drugič, da je bila Slovenija izvoljena za nestalno članico VS, prvič je namreč sedež zasedala v letih 1998–99. Glasovanja o Sloveniji in Belorusiji se je udeležilo 191 držav, za izvolitev je bilo potrebnih 128 glasov. Belorusija je prejela 38 glasov.

»Vsi smo jokali, bilo je res emocionalno. Nismo pričakovali, da se bo tako dobro izšlo. Veliko smo delali, a nikoli ne veš, kako se bo končalo. Številke smo imeli, pisnih in ustnih podpor je bilo zelo veliko, ampak vseeno si nismo upali verjeti, da so prave,« je po glasovanju dejal državni sekretar Samuel Žbogar. Kot je dodal, v New Yorku velja, da je lahko od 10 do 30 odstotkov obljubljenih glasov takih, ki se izkažejo za nepravne obljube. Če je za slovensko diplomacijo izvolitev vrhunec in konec naporne kampanje, ki je trajala leto in pol, se hkrati zdaj začena novo poglavje, saj se bo treba pripraviti na naporno dvoletno delo v Varnostnem svetu.

Le v t. i. vzhodnoevropski skupini sta se za mesto potegovali dve državi, Slovenija in Belorusija, v drugih skupinah je bil izid že odločen. Za dva sedeža afriške skupine sta namreč kandidirali Alžirija in Sierra Leone, ki sta prejeli 184 in 188 glasov, kot država iz azijsko-pacifiške skupine je bila s 180 glasovi potrjena Južna Koreja. Za sedež iz skupine latinskoameriških in karibskih držav se je potegovala Gvajana. Mandat novoizvoljenih nestalnih članic bo trajal od 1. januarja 2024 do 31. decembra 2025. Peterica držav bo nadomestila Albanijo, Brazilijo, Gabon, Gano in Združene arabske emirate, ki se jim bo konec leta iztekel dvoletni mandat.

EKSKURZIJA V CELJE

5. maja smo se slovenisti iz Univerzitetnega središča Savaria v Sombotelu odpravili na ekskurzijo v Celje. Krenili smo precej zgodaj in se ob 10. uri na poti do Celja že ustavili v kartuziji v Žičah. Na poti proti Žičam nam je naša lektorica

dobila ogromno informacij o grofih Celjskih, ki jih prej nisem poznala.

Po kosilu smo nadaljevali program z vodenim ogledom mesta. Vodnica nam je pripovedovala različne zanimive zgodbe o mestu. Za konec smo se povz-

Na Starem gradu v Celju

Mojca Jesenovec pripravila kviz, povezan z ekskurzijo, ob tem smo izvedeli veliko različnih podatkov o Sloveniji. Kartuzijo smo si ogledali s pomočjo avdiovodnikov in izvedeli ogromno o kartuzijanskem verskem redu ter o življenju kartuzijanskih menihov v najstarejši kartuziji v srednji Evropi in prvi, ki je bila ustanovljena zunaj matične Francije in Italije.

Potem smo nadaljevali pot v Celje. Tam smo najprej obiskali Pokrajinski muzej na Knežjem dvorcu in si z vodnico ogledali razstavi Celeia – mesto pod mestom in Grofje Celjski. Ob rimskih ostankih

smo slišali fascinantno pripoved o tem, kako je izgledalo mesto pred skoraj dvema tisočletjema. V Stari grofiji nam je vodnica nato razodela še skrivnosti Celjskega stropa, za konec pa smo si pogledali razstavo o Almi Karlin, ki je bila svetovna popotnica, pisateljica, ljubiteljska raziskovalka in poliglotka. Obisk muzeja je bil zame zelo zanimiv, ker sem

peli še na Stari grad, kjer so nekoč domovali grofje Celjski. Tudi tam smo dobili nekaj informacij o tej družini. Zatrdim lahko, da je bil dan res pester,

Pri kipu Alme Karlin

poln informacij. Program je uspelo lektorici Jesenovec zelo dobro organizirati. Kdor hoče dobiti več informacij o celjskih grofih, priporočam, da gre v Celje.

Ekskurzijo nam je finančno omogočil Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, za kar se mu najlepše zahvaljujemo.

Regina Labritz

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je na nacionalnem teveni dun neka genolo. Po dugi štrajkaj pa protestaj, aj se politika v njegvo delo ne mejša, je nauvi programski svejt s svojim delom začno. Tau je prvi stopaj, ka se depolitizacija zgotovi. Depa, duga paut je čaka, ka cejli kvar novinarskoga političnoga bojnjanja se zavrači, če tomi tak povejmo. Po nauvom političarge več nedo smeli pregnje na teveni gorpostavlati, se v delo tevena nutmejšati. Na tau se prejk tri lejtja čaka, ka se tomi konec napravi. Depa, nisterni svoje pozicije samo tak iz rauk nedo püstili. Nauvi programski svejt velko bitje eške čaka, bitje s političnimi dinovavri, kak se tomi pravi.

Trno dobro pa se Ema Kozin bje. Najbaukša slovenska profesionalna boksarka je že eden pojas svetovne šampionke dobila. Na gesen go v ringi nauvo bitje čaka, ka eške drugiva dva pojasa dobi pa s tejm absolutno najbaukša na svejti v svojoj kategoriji grata.

Ema Kozin je mladim športnikom rejsan leko idol. Kak šampijonka v boksi velko skrb za šaulo ma.

Eške bole zato-ga volo, ka je že pri 18. lejtaj prvi velki pojas

Ema Kozin je pri svoji 24. lejtaj rejsan velko kariero v boksi napravila. Depa, zvün toga eške trno vrlo študejra. Visko šaulo za finančno matematiko je zgotovila, že go magisterij čaka. Njena statistika je več kak fenomenalna. Od 23. mečaj ji je 11 s knock outom dobila, samo gnauk je zgibila.

je najmlajša

svetovna prvakinja gratala. Iz toga je njeno boksarsko menje The Princess vöprišlo. Zvekšoga se od Eminoga privatnoga življenja nika dosta ne vej. Aj tak ostane, aj njeno boksanje pa šaulanje od nje pripovejdata.

Eške tadale pri športnicaj ostanemo. Janja Garnbret je znauva plejzditi začnila. Absolutna prvakinja v športnom plejzanji si je februara prst spotrla. Dugo je nej trenejrala, kak povedano, nazaj je prišla pa že je znauva med najbaukše nut stanola. Kak Ema Janja tö 24 lejtja ma, v svojoj športnoj karieri je dosejgnola vse, ka se leko. Prvo zlato na svejti je pri svoji 17. lejtaj dobila. Znauva prauti vrecki plejzdi.

Našomi Srebrnomi brejgi se trno vidi, ka slovenske športnice tak visko segajo. Un eške kak dobro pauni, ka indasvejta so se v športi samo moški leko vöpokazali. Na srečo se je tau vcejlak vöminilo, se nam naraji smedje.

Miki Roš

18. srečanje upokoencev Pomurja

Drüštvo upokoencev Pomurja pa Pomurska pokrajinska zveza društev upokoencev (PPZDU) Murska Sobota sta 29. majuša vküper pripravila en lejpi, velki svetek za vse svoje upokoence. Za program so si fejs lejpo mesto odebrali, Terme Moravske Toplice. 18. srečanje pomurski penzionistov so združili, obogatili z 20. jubilejnim svetkom delovanja PPZDU. V programi smo dosta vse zvedli, ka vse se je godilo, ka vse so delali, kak so olepšali življenje svojim penzionistom. Na konci so pa prejkдали priznanje pa se zavalili za dugoletno delo prejšnjoj predsednici Vijoli Bertalanich. Zenim so nutpokazali nauvoga predsednika Milana Osterca, steromi ob tej priliki tö iskreno čestitamo. Bogati kulturni program se nam je fejst vido, steromi smo se vsi radüvali. Meli smo čas eške se spoznati z navimi pa pripovejdati s starimi znanci.

Ob tej priliki se tö lepau zavalimo za pozvanje, za te lejpi program. Lepau so nas gorprijali, vsi trge, Marijana Kovač, Eva pa Laci Lazar, smo z lejpmi spomini prišli domau. Našomi člani Lacini Lazari tö lepau zavalimo, ka nam je z dobre vole biu naš šofer. Baug plati vsem!

*Marijana Kovač,
podpredsednica Drüštva porabski
slovenski penzionistov*

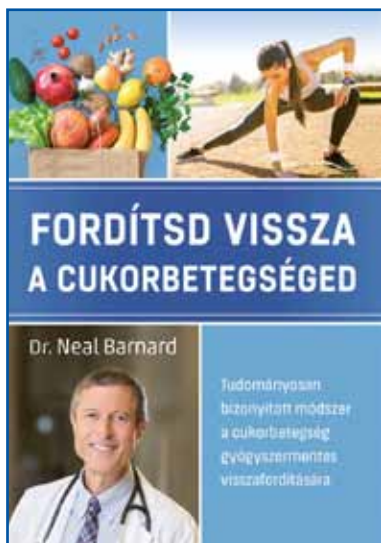
Mestna knjižnica Ferenca Móre priporoča v branje

Neal Barnard: Program za ozdravitev sladkorne bolezni

Pred preudarnimi znanstvenimi raziskavami dr. Neala Barnarda je bilo največ zdravstvenih strokovnjakov mnenja, da boste morali, potem ko se je v vasi že razvila sladkorna bolezen, živeti z njo do konca življenja skupaj z zdravstvenim težavami, ki jih povzročajo, kot so okvara vida, živčni simptomi, težave s srcem in ledvicami. Ta teorija se je dandanes spremenila, kajti dr. Neal Barnard je z znanstvenimi raziskavami prikazal, da se inzulinska občutljivost lahko pogosto izboljša in premaga sladkorno bolezen tipa 2. Tudi vi lahko obrnete svojo bolezen, če sledite njegovemu načrtu korak za korakom.

Knjiga je na voljo za izposajo

Margit Mayer, Agota Horvath

IZ NAŠE KÜNJE: OCVERKOVE POGAČICE NA MOJ NAČIN

Kak dejte sam rada odila k babici na Goričko. Skaus je mejla pečeni domači rženi krüj, v prejdnji izi pa je mejla mlete ocverke, štere smo si mazali na krüj. Gda so bile koline, smo se bole kak mesa veselili ocverkov, šteri so se pomali cvrli na špajeti na drva. Mejšali smo je v velkaj plejnataj posaudaj, pa še gnesden zmn, kak smo je malo polejali z mlejkom, ka so te fajno rvavo farbo daubili. In tak mo pravla, vse, ka je z ocverkami napravleno, je dobro. Tak dödüli, kak pečena djajca z ocverkami. Ali pa samo tak segreti ocverki, štere vömacaş iz ponvice s friškim krüjom. Če mate radi ocverke, mam gnes za vas pravo stvar. Fajne, raj, rejsan dobre ocverkove pogače, štere nete mogli henjati gesti, gda te začnili. Te so napravlene na moj način, zatao, ka z ocverkami rejsan ne šparam.

Za pogačice te nücali:

- 1 kg ostre mele
- 1 kocko kvasa (42g)
- 0,5 l mlejka
- 2 žlički soli
- pol žličke popra
- 2 žlički cukra
- 8 žlic svinske masti (žir)
- 200 g naseckanih ocverkov
- 1-2 djajci za premaz

Melo date v posaudu, napravite malo grabo, pa notri nadrobite kvas. Na melo potrausite cukar pa približno 1 deci mlejka. Posaudu date na toplo, jo pokrijete s coto pa počakate 10 minut, ka kvas začne delati.

V tom cajtj z nožom na draubno naseckate ocverke. Ocverke date cuj k meli, kak tüdi vse ostale sestavine, pa iz vsega vküper zmejsite testau.

Gda je testau gotovo, ga pokrijete, pa pistite, ka na toplom stoji 1 vöro. Te pa testau razvalekate na približno 1,5-2 cm debelo, pa vözrejžete pogačice. Ges tao delam z navadno kupico, štera ma premera približno 5 cm. Pogačice zložite v plej, šteroga prle namažete s svinsko mastjo. Pogačice pistite, ka se pokrite giblejo slabo vöro. Te pa je samo še premažete z djajco pa spečete na 190-200 stopinjaj.

Pogačice fajno stojijo, zatao, ka je notri zadosta masti, tak te se lejko z njimi razvajali par dni. Cuj pa kakšo mrzlo pivo ali špricer na mizo postavite pa mate dober prigrizek za na teraso zdaj, ka nas je pomali že začnilo razvajati (kényeztet) poletno sunce.

Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

... DO MADŽARSKE

Vse manj ljudi živi v večjih mestih

Centralni statistični urad je spet objavil nekatere podatke lanskega popisa prebivalcev. Po teh je 1. oktobra leta 2022 živelo na Madžarskem 9 milijonov 604 tisoč prebivalcev, kar je za 334 tisoč manj, kot je imela država prebivalcev na predzadnjem popisu leta 2011. Torej se število prebivalstva vse bolj oddaljuje od zaželenega cilja, da bi namreč imela Madžarska spet deset milijonov prebivalcev. Tudi Budimpešta ni več glavno mesto z dvema milijonoma prebivalcev, v njej je lani jeseni živelo milijon 700 tisoč ljudi, za 47 tisoč manj kot pred desetimi leti. Tudi za druga večja mesta na Madžarskem je značilno, da se ljudje izseljujejo v predmestja, v t. i. aglomeracijo ali v okolico večjih mest. Če pogledamo pokrajine, je v največjem številu naraslo prebivalstvo v severozahodnem delu države in v okolici Blatnega jezera. V prvem primeru je vzrok bližina Avstrije, saj nastanitev v bližini meje zagotavlja možnosti za dnevno migracijo, k Blatnemu jezeru pa se ljudje preseljujejo zaradi možnosti v turizmu. Zanimiv podatek je, da v več kot tretjini vseh naselij na Madžarskem živi manj kot 500 ljudi.

»Ne« na uporabo solzivec proti dijakom

Kot smo pisali tudi že v tej rubriki, se v državi – predvsem v Budimpešti – vrstijo shodi in protesti zaradi stanja v šolstvu. Na enem od teh, ki je bil pred karmelskim samostanom na budimskem gradu, v katerem je urad premiera, je policija proti dijakom uporabila solzivec. Inštitut Publicus je vprašal ljudi, kaj menijo o tem. 67 odstotkov vseh vprašanih v reprezentativni raziskavi je odgovorilo, da se sploh ne strinja s to metodo. Odgovori na vprašanje so se zelo delili tudi na podlagi politične pripadnosti. Medtem ko se 97 odstotkov opozicijskih anketirancev sploh ne strinja z uporabo solzivec proti dijakom, odobrava to metodo skoraj 50 odstotkov pristašev vladnih strank. Zanimiv podatek je tudi, da 16 odstotkov pristašev vladnih strank sploh ni slišalo o tem, da je policija uporabila solzivec proti dijakom.

NA PRLONGAJ

Najlepša mejsta v porabski vasaj so tista, kama nega poti ali samo makadamska paut pela, dostakrat so znautra v gaušči bile te celine. Živeti je

na tašom mejsti nej bilau léko, največkrat nej bilau elektrike, po vodau je pa daleč trbelo titi. Kak so starejši vöpomrli, mladi so se oženili pa odišli, tej rami so prazni ostali. Edni so se vküpporüšili, drüge so kakšni Peštarge dolaküpli pa obnovili, depa največ ramov je gosterdja notazaraslo. Tak je tau na Prlongaj tö, v gaušči med Sakalovci pa

med Števanovci. Gde je prvin sedem, osem ramov stalo, zdaj že samo eden, pa tauga že tö težko najdemo, zato ka gosterdja ga je cejlak notazaraslo. Tü je bila doma, tü je živela Irinka Svetec, oni so se po iži Monti zvali. Zdaj de ona nam pripovejdala, kak je bilau gnauksvejta na Prlongaj.

- *Tetica Irinka, tam na Prlongaj, gde ste vi gorrasli, tistoga reda kelko ramov bilau?*

»Tisti tau se je kak k občini (tanácsilag) k Sakalovcom držo, depa k Števanovci smo bola skrjej bili. Gda sem dja mala bejla, te so že samo trgé rami bili, gde je lüstvo žejvalo, mi, Paliva Ilonka pa Pipi Roza. Depa starejši so pripovejdali, ka je tam gnauksvejta sedem, osem ramov bilau.«

- *Mi, kak mlajši, fejst smo se bojali od te babe, od Roze, vejn zato, ka so nas starejši vsigdar postrašüvali, ka je čaralica.*

»Ona je nikoma nika nej djala, ona je iz Slaskoga prišla,

tü se je spoznala z možaum. Najprvin so v arandi bili tam kak je prvin pošta bejla, pa te sledkar so té ram na Prlongaj dolatjöjpili. Kak vejmo, Roza

Irinka Svetec je v svoji mlašeči lejtaj živela na Prlongaj.

je doma na Slaskom mejla eno deklo, stero je doma njala z dejdekom, sledkar je ona v Avstralijo odišla.«

- *Gda so Roza sé prišli?*

»Ona je vejn že te prišla, gda je še nej bilau meje (verjet-

Na Prlongaj je gnauksvejta bilau sedem do osem ramov, gauška je zdaj že vse zarasla.

no v času druge bojne), na Prlongaj je leta 1960 prišla v ram, steri se je tak zvau, ka Boreči.«

- *Tam na Prlongaj še gnesden stoji eden lesení križ, tau vejte, ka sto ga je dau postaviti?*

»Dja tak vejmo, ka več lüstva.

Tisti, steri so tam žejvali, vtjüpar so ga dali postaviti. Še gnesden cvetijo tiste rauže kaulak križa, stero smo še mi pa naša mati posadili.«

- *Kakšno življenje je bilau na Prlongaj?*

»Žmetno, zato ka vodau smo spoj daleč mogli nositi, spodkar vö iz grabe. Nej se je štelo, če je blata bejla ali led, mogli smo prinesti, zato ka brezi vode smo nej mogli biti. Nas je dosta bilau doma, gnauk eden bejžo, gnauk drügi po vodau. Te so še nej bile te plastične kante kak gnesden, te smo v tašoj velkoj lončarskoj pöjtri nosili vodau. Kak mlajši smo lejtali, dostakrat smo spadnili pa pöjtro smo spotrli.«

- *Tista vretina še gnesden ma vodau, iz stero ste vodau nosili?*

»Ta vretina še itak lopau teče, iz te vode grata Sakalovski potok. Prvin so iz te vretine nosili vodau Bejbarski pa Farenčkini tö, nej samo tisti, steri so na Prlongaj bili.«

- *Krave ste tö iz vretine napajali?*

»Nej, meli smo dve mlake, krave smo od tistec napajali, depa gda je velka söjča bejla, gda so mlake vöposenile, te smo krave pri vretini iz potoka napajali.«

- *Gda ste odli zadnjič pri vretini?*

»Tauma že vejn par lejt gé,

zato ka je fejst daleč pa dja že težko ojdim. Ovak bi rada üšla, malo bi poglednila vretino, gauščo pa te lopau proto Verice bi nazaj vö na poštijo prišla. Prvin smo prejk v Števanovce pa na Verico vidli, če smo na Prlongaj na brejgi stanili, zdaj je tam že tö vse kaulak zaraslo, depa zato še

Zato, ka je žitek na Prlongaj bijo trno težki, sta si Irinka pa mauž zozidala ižo pri poštiji v Števanovci.

etak je fejst lejpi te ograd. Tašoga mira vejn nin nega kak je tam, tam je vsigdar dobro bilau živeti, samo telko, ka žitek je težki bejo. Zavolo toga, gda sem se oženila, müva z možaum sva tü töj pri poštiji zidala.«

- *Dosta lejpi spominov mate s Prlongaj?*

»Proto taumi ka je tam težko bilau življenje, mi mlajši smo tam veseli bili, dosta smo se špilali, dosta lejpi spominov mam. Eden spomin mam, steri je nej veseli, bola bi prajla, ka bi leko žalosten spomin grato. Gnauk sem domau prišla iz šaule pa sem s starišami vret na njivo üšla kromče okapat. Kak okapamo gnauk sem samo vtjüpspadnila, oča vcujskočo, dja pa njema pravim, ka nekak me je dola na zemlau potežo pa nejman nogau. Te mi je ati kazo pa pravo, vej pa tau maš nogau. Leko ka mam nogau, depa dja go ne čütim. Te me je ati gorazdigno, zato, ka on že vedo, ka se je zgaudilo pa me je zravan k sodakom

pelo pomauč prosit. Ozark po glavej mi je krv dolatekla, ta mi je edno coto goradjau, dja sem nej vejdlu kak je ta krv prišla. Samo sledkar, gda so me v špitale pelali, so mi prajli, ka me je golaubiš zaodo. Spodkar v gauštja, kak se še gnesden zové, ka Lötér (strelišče), so sodacke strejla-

li, pa te od tam eden golaubiš gora proto naše njive prileto, zravan v mojo glavau. Tau bejla sreča, ka nej mi je prejk glave üšo, samo vrkar me je zaodo. Če bi par centimetrov niže prileto ali če bi si glavau malo zdignila, te bi me tam tastrlili.«

- *Kelko mlajšov vas je bilau doma?*

»Tau dobro bilau ka nas je doma dosta bilau, vsevtjüpar deset nas je bilau, štirge podje pa šest dekel. Ati je delat odo, mama je doma na gröjnti delala, mi mlajši smo ji pomagali pa lopau pomalek smo vse tanaprajli. Te je drügi svejt bejo kak zdaj, kak mlajši dosta več smo mogli delati pa dosta več smo se vanej špilali kak gnesden mlajši. Drügi svejt je grato, gnesden mladina že bola samo pred računalnikom sedi, depa tau tö moramo sporazmeti, brezi računalnika bi se že cejli svejt stavo. Te je tak bilau, zdaj je pa etak, tau je tak dobro, ka svejt dé naprej.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Gnes Bled s cejlo svojo kraji-
no za slovenski turistični dia-
mant vala. Depa, vse se gnauk
začne. Kak dolgo nazaj sega
tradicija turizma na Bledi? Tau
je trno žmetno prajti, stero
leto pa gda aj bi se tau začni-

od porcij na zemlau več pejne-
z bi prineso. Na srečo do toga
nej prišlo, lidge so se tadale v
termaj kaupali, domanji lidge
pa iz vode velke pa zdrave ribe
vövlačili. Leta 1822 so vreti-
ne strejo dobile, že od nekše

teli se zidati začnili. Eške itak
se je v Marijino cerkev srejni
jezera ojdlo. Gvüšno, depa
nej s takšnim 1200 lejt starim
čunaklinom, od steroga smo
nazadnje pisali.

Gnešnja pletna je malo menjša,
kak so indašnje bile. Z njau se
je velki knez Ernest Windisch-
grätz pelo, skrak njega je tisto
leto 1883 cesar Ferenc Joška
tö sejdo. Gvüšno, ka potejm
je k padari Rikliji eške več
turistov prišlo. Že prva pa je
na Bled naš največji pesnik
France Prešeren rad ojdo. Neje
zdravdja isko, lepoto Bleda je
gledo pa svojo inspiracijo je
tam isko. Ranč skrak Bleda se
njegva velka poema Krst pri
Savici/Krstitke pri Savici godi.
V tej njegvi verzaj se s starim
poganskim časom srečamo, v
steroga že krščansko vörvenje
nut šké priti. V vsejm tejm pa
velka lübezen živé. Poganski
glavar Črtomir pa že v kr-
ščansko vörvanje preobrjnena
Bogomila svojo paut v lübezni
išketa. Duga je ta pripovejst,
tragična ranč tak. Depa, Bled
je pri vsejm tejm pauleg. Ranč
na otoki srejni jezera aj bi ram

vöro škeu sprejeti. Ja, Prešerni
je krajina od toga pripovej-
dala, pa eno od svoji najbolje
pozanani pesmi je napiso. Ti-
hinski turisti v tisti časaj so od
toga nika nej vedli, depa, Krst
pri Savici nam eške itak od in-
dašnji časov pripovejda.

Po drugoj velkoj bojni se je
sistem znauva vöminiu. S
tejm so se glavaške na Bledi tö
vöminili. Velki šef socialistične
Jugoslavije Tito si je na Bledi v
vili Bled svojo rezidenco dau
napraviti. V njoj so se najbo-
le poznani lidge tistoga časa

Tak je slikar Bled kaulak leta 1700 vido, gda so se lidge že ojdli v termalno vodo kaupat. Na eni mestaj se lepau leko vidi, ka zemlau so delali, gnes na tej mestaj hoteli pa vile stodjijo.

lo. Gnes vörski turizem velke
pejneze nosi. Tau, gda vörniki
na velke na sveta mesta ojdijo.
Ranč od raumarov pripovejda-
mo, steri so že od inda k Mariji
na otok srejni Blejskoga jezera
ojdli. Depa, tam eške nej hote-
lov bilau, od viskoga turizma
eške ne moremo gučati. Če pa
v trno poznano knjigo Slava
vojvodine Kranjske eške bole
poznana Slovenca Janeza
Vajkarda Valvazora pogledne-
mo, od toga že neka več leko
tapreštemo. V knjigi iz leta
1689 Valvazor piše, ka betež-
ni lidge na velke do termalni
vretin skrak jezera ojdijo. Ta-
dale piše, ka nisterne je voda
zavračila pa vse več pa več lidi
je začnilo ta ojditi. Gospaud
na gradi je škeu vretine zasipati,
vnaugi lidge so njemi že poš-
teno na žile šli. Depa, nejso
njemi dopüstiti, tadale so ta
zdravdje odli iskat.

Lejpomi Bledi se je skauzi
čas nika dobroga nej pisalo.
V enom časi so ga škeli vöpo-
sišiti, ka na njegovom dneji bi
paula pa njive meli. Od toga
nam dokument iz leta 1782
pripovejda. Skrbnik grada
Bled Ignac Novak je tau škeu
naprajti. Gvüšno, ka zatoga
volo, ka svojimi gospaudi grofi

fejle bazenov leko gučimo.
Najveško reklamo pa Bledi je
engliški sir Humphray Davy
napiso: Lepšoga, kak je Bled,
sam nin v Evropi nej vido.

Viski turizem

Na Bled je iz Švajca padar Ar-

Krlevski par je oprvin na Bled 10. junija 1922. leta prišo, od toga so novine na velke pisale. Gda se je kral z ženo po Bledi šeto, so njemi domanji lidge nauto popejvali: Otok bleški, kinč nebeški. Spala sta v gradi Bled, steroga je kral za dva mejseca dojküpo. 4 miljonke indašnji dinarov je za njega dau pa včasini njemi je ménje v srbsko rejč vöminiu. Suvobor njemi je kral nauvo ménje dau.

nold Rikli prišo. Brž je na tau
gorprišo, ka mila klima, voda
pa zrak človeki dobro denejo.
Zavolo njega je cejla Evropa
na Bled ojditi začnila. Velke
kaupance je naredo, terapije
je delo, pomalek so prvi ho-

stare poganske boginje Žive
biu gorpostavljeni. Na gnakom
mesti, na sterom gnes Mariji-
na cerkev stodji. V tom rami
boginje Žive je Črtomir istino
škeu najti, prva je zavolo lü-
bezni do Bogomile krščansko

Čunaklini iz Bleda se pletna pravi. Vö so najšli, ka skur takšni čunaklini so že kaulak leta 1300 na jezeri bili, gda so z njimi material za cerkev na otok spravljali. Zmejs so stauce na čunaklin dali pa prauškare so prejke vozili. V tistom časi so njim eške ledenice prajli. Leko zatoga volo tö, ka vzimi so čunakline s konjami na jezero vlekli, tam led za ledenice sejkali pa znauva so je nazaj vlekli. Čunaklini na Bledi so od inda na dneji ravni bili kak plošča-plata, iz toga je gnešnja ménje pletna vöprišo. Na fotografiji se lepau leko vidi, ka velki gospaudje so se oprvin kak turisti s pletnami po jezeri vozili.

Velki glavaške

so po Bledi od inda radi ojdli. Že
smo od staroga cesara pokojne
monarhije pripovedjali. Pa je
po njoj Slovenija v kralstvo
Jugoslavija prišla. Štiri lejta po
tejm se je njeni kral Aleksandar
Karađorđević oženo pa se je z
ženo k Mariji na Bled pripelo.

srečüvali. Od velki politični
glavašov do zvezd filma pa
muzike so se z njim na velke
fotografejali. V gnešnoj Slo-
veniji Bled eške itak najveške
politike pa trno poznane lidi
k sebi zové. Bled je tadale kinč
nebeški ostano.

Miki Roš

LITERARNI VEČER V SPOMIN MIŠKU KRANJCU

V petek, 2. junija, sta Občina Velika Polana in Društvo ŠTRK Slovenija pripravila literarni večer ob 40. obletnici smrti pisatelja Miška Kranjca. Poetični naslov prireditve zelo dobro povzema pisateljski pristop in vlogo Miška Kranjca: žar njegovega pripovedništva namreč izhaja iz prekmurske zemlje in on je bil ogenj, ki je v slovenski književnosti osvetlil prostor Prekmurja. Kranjec je v 30. letih 20. stoletja s svojimi novelami in romani postavil Prekmurje na slovenski literarni zemljevid in še danes si mnogi Slovenci podobo Prekmurja ustvarjajo na podlagi njegovih literarnih upodobitev. Kranjčeve najzgodnejše pripovedi iz let 1925-1932, ki dotlej niso bile poznane, so lahko spoznali tudi porabski bralci, ko so leta 2008 izšle v knjižni zbirki Med Rabo in Muro.

Spominski literarni večer je potekal v naravnem ambientu Miškove domačije v Veliki Polani, na odru je bila kmečka miza, pregrnjena z lanenim prtom, in s to domiselno scenografijo so prireditelji okrepili občutek domačnosti ter oživili čas Kranjčevih pripovedi. Za mizo so sedeli gostje literarnega večera, pisatelji Štefan Kardoš, Feri Lainšček, Dušan Šarotar in Vlado Žabot. V pogovoru, ki ga je vodil Šarotar, so predstavili svoje poglede na Kranjčevo pripovedništvo, govorili so o svojem razumevanju vloge in pomena besedne umetnosti v današnjem času ter brali iz svojih del.

V svojem razmišljanju o pomenu besedne umetnosti v današnjem času je Feri Lainšček poudaril, da je vse resnice mogoče prirejati in z njimi manipulirati, le pes-

niška resnice ne. Ta je skozi vse dobe ohranila svojo verodostojnost in jo ohranja tudi danes, saj je prenašalka občeloških vrednot. Ko

V odgovoru na vprašanje, kako je danes Kranjec prisoten v slovenskih šolah in kako ga doživljajo šolarji, je Štefan Kardoš ugotavljal, da

učnih načrtih obvezno besedilo v srednjih šolah. O svojem odnosu do kulturnega izročila in preteklosti je Kardoš dejal, da ga ta že nekaj

svoj najnovejši roman Zvezdna karta, iz katerega je prebral odlomek.

O Mišku Kranjcu je Vlado Žabot dejal, da ga je nagovoril s svojimi novelami o reki Muri in ljudeh ob njej v knjigi Na valovih Mure. Pritegnil ga je element vode v Kranjčevi literaturi, ne njen socialni svet. Tudi on je pisateljsko močno vezan na to reko in njena elementarna moč ter njeno duhovno izročilo sta mu močan navdih. Po njegovem mnenju je voda prisotna v vsem, je silna snov in iz nje smo tudi mi sami. V reki Muri prepozna nekaj magičnega in njeno magijo prenaša v svojo literaturo. Kar pa zadeva slovenski jezik, je Žabot menil, da je boj, ki so ga pretekli rodovi bojevali za njegovo ohranitev, zagotovilo, da bo živel naprej in do bodo Slovenci še naprej brali slovensko leposlovje. Naš materni jezik je podedovan in je prenašalec najglobljih duhovnih sporočil skupnosti od njenih začetkov do današnjega časa. Verjame v besedno umetnost in pisatelje, ki so prenašalci teh sporočil. Zato se mu zdi sedanja začaranost z angleščino modni snobizem in duhovni provincializem. Preden je prebral odlomek iz nastajajočega romana Gral, je Žabot še poudaril, da nikoli doslej Slovenci nismo imeli toliko knjig in toliko brali. Glede tega smo danes mali čudež med evropskimi narodi in smo – čeprav številčno majhni – po svoji kulturi, jeziku in literaturi veliki. Glede tega lahko Žabotu pritrdimo in vzkliknemo, naj še dolgo »Boug dá hasek njegov rejči«.

*Besedilo in fotografije
Franci Just*

Gostje literarnega večera, z leve: Vlado Žabot, Dušan Šarotar, Štefan Kardoš in Feri Lainšček

zgodbe in pesmi teh vrednot ne bodo več prenašale, bo nastopila neka druga doba, ki ne bo več civilizacija. V literaturi Miška Kranjca La-

je branje leposlovnih besedil za slovenske šolarje postalo problem. Navajeni so na kratke in s slikami podprte informacije s pametnih te-

časa tudi pisateljsko zaposluje in da v tematizaciji preteklih dogodkov in oseb vidi veliko ustvarjalnih možnosti za izražanje globljih življenjskih spoznanj in vrednot. Prebral je odlomek iz nastajajoče knjige, ki jo pripravljajo za porabske bralce in bo izšla v letošnji knjižni zbirki Med Rabo in Muro.

V svojem nastopu je Dušan Šarotar dejal, da imajo tudi pisatelji svoje strice, vendar ne takšnih iz ozadja, kot se pripisujejo politikom, temveč takšne, ki jih navdihujejo. Tako kot Kardoš tudi on v svojih zadnjih delih posega v preteklost, o kateri ni skoraj nič zapisanega, in »oživlja« ljudi ter dogodke, ki jih ni neposredno poznal. Prepričan je, da lahko pisatelj z močjo življenja poustvari nekdanji svet, da lahko temu svetu, ki obstaja le še kot senca v času in prostoru, dá prepoznavne obrise. Tako je ustvarjal tudi

Rojstna hiša Miška Kranjca v Veliki Polani

inšček prepozna takšno pesniško resnico. Pri tem je izpostavil Kranjčev socialni čut, njegovo resnično empatijo do ljudi. Za zaključek svojega nastopa je Lainšček prebral nekaj svojih pesmi v knjižni slovenščini in prekmurščini.

lefonov. Ker hkrati vse več berejo v angleščini, čedalje manj poznajo besedišče slovenskega jezika. Zato niso pripravljani na natančno in pozorno branje, kot ga zahteva umetniško besedilo, kakršno je Kranjčeva novela Režonja na svojem, ki je po

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

AVTOR: MATIJAŽ HLADNIK		OKVABA, KVARJENJE	IZDELOVALEC GLINASTE POSODE	IGRALKA KRAVANJA (ITA RINA)	NEŽEN TONOVSKI NAČIN	GORATA GRŠKA POKRAJINA	MAJHNA POSODA IZ LUBJA	TABORNIK
NAVIŠJA STOPNJA ČESA, VRHUNEC				4				
V STRUGI TEKOČA VODA								
RAZČLENJEVANJE								
VOJKO ANZELJIC								
POMOČ: ATIKA CIMBORA IZA KOZOL	OŠABNOST, PREVZETNOST	TOVORNJAK S KASONOM	BLAŽENO STANJE V BUDIZMU	IGRALKA RINA	POSODA Z ROČAJEM SADNO DREVO, CIBORA	ODRIV OD TAL	KOVANJE ZVIŠAN TON F	
OKENSKO KRILLO				8	CESTNA PREVLEKA NAŠ PISATELJ (FRANCE)			10
KARIBSKA OTOŠKA DRŽAVA				DLAKE POD NOSOM			NAŠ REŽISER OKORN	IZRODITEV, IZROJEVANJE
PREDEL OB ZUNANJH SPOLOVILJH	9			12	6	NAJTEŽJA KOVINA (OS) IGRALKA PAVČEK		5
JAGA				PASJI GLAS, REYSK				13
ŽENSKI OSEBNI ZAIMEK				ATEK			ŠTORIJA	
AMERIŠKA FILMKA IGRALKA BULLOCK	7			DONALD TRUMP			PRIMOŽ RAMOVŠ	
PREBIVALEC NASELJA TRATA				11		VOHUN		1
				2		KOSTNI LOK NAD OČESOM		

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----

MISEL TEDNA

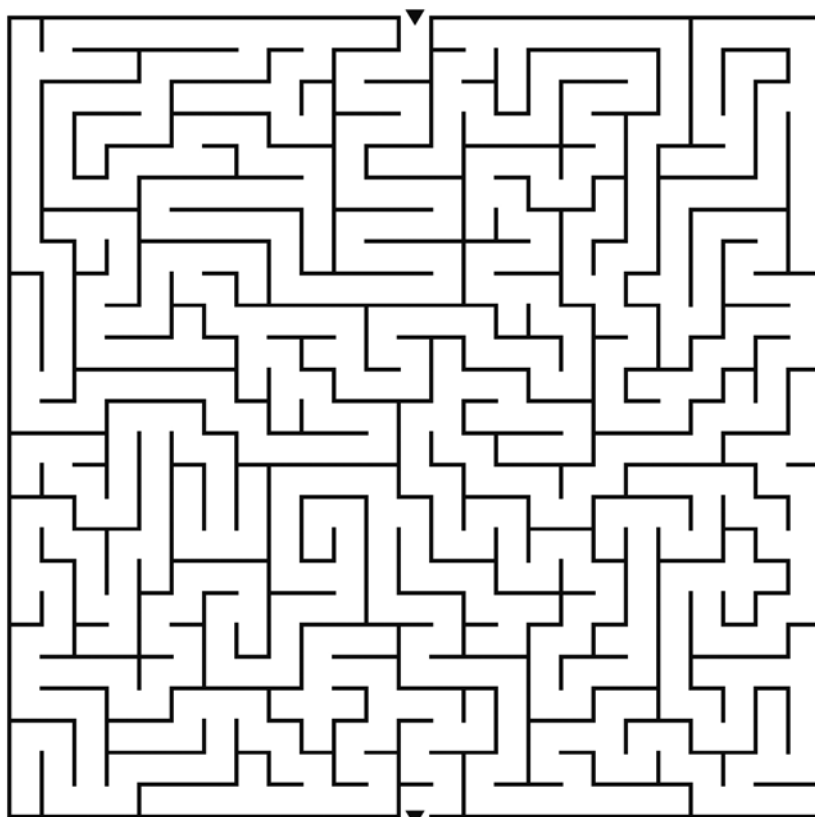
TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

							1	
8		4	2					9
2	1				7		5	3
			9	7	3		6	
	3		6	5	8			
6	7		8				2	1
4					6	5		7
	8							

LABIRINT

V BUDIMPEŠTI PODELILI PRIZNANJA UČENCEM

V petek, 9. junija, je center za narodnostno šolstvo Zavoda za šolstvo Madžarske za šolsko leto 2022/2023 podelil nagrade z državnih osnovnošolskih narodnostnih tekmovanj in državnega spletnega jezikovnega tekmovanja. Slovesnost je potekala v dvorani Lajosa Kossutha vladnega urada Peštanske županije. Nagrajenci tekmovanj v slovenskem jeziku so bili:

Iz slovenskega jezika in književnosti v kategoriji II si je prvo mesto zaslužila Vanessza Sulics, Vanda Krajczár je dosegla 2. mesto. Obe sta učenki Dvojezične osnovne šole Jožefa Košiča na Gornjem Seniku.

Na državnem spletnem tekmovanju v znanju slovenščine v kategoriji I je Benett Gécsék dosegel 1. mesto, Milán Kozó pa 2. mesto. Oba sta učenca 4. razreda Osnovne šole svetega Gotarda.

V II. kategoriji si je prvo mesto priboril Bálint Sömenek (DOŠ Števanovci), 2. mesto je dose-

gel Benett Lasits, 3. mesto pa Fedor Endre Covs-Wichmann (Dvojezična osnovna šola Jožefa Košiča).

Pri predmetu Spoznavanje slovenstva je bila najboljša Vanda Krajczár, Vanessza Sulics je postala druga, tretji je bil Denisz Wachter. Nagrade je podelil Ferenc Ábel Urbán, namestnik predsednika zavoda za šolstvo Madžarske. V kulturnem programu sta nastopila dijaka Stefánia Drávecz in Máté Labritz.

Ferenc Sütlő

Dan špargljev in špargljevih jedi

Pri vaškem domu v Dolgi vasi so desetič organizirali prireditev Dan špargljev in špargljevih jedi. Prireditev, ki so jo podnaslovili Šparglji kot hrana, zdravilo in afrodisiak je organiziralo Kulturno-turistično društvo Jani Feher Dolga vas. Začelo se je s kulturnim programom in nagovorom organizatorjev. V tem času pa je že začelo dišati po različnih jedi iz špargljev, ki so jih pridelovalci in društva ponujala na stojnicah. Na voljo so bili špargljeva pica,

Vladimir Radikon

špargljev golaž, hamburger s šparglji in druge jedi. Prodajali pa so tudi sveže vložene šparglje. Organizatorji so pripravili še program za otroke in zabavo z glasbo v živo.

Na prireditvi je dišalo po jedeh s šparglji.

V Dolgi vasi so se pred desetimi leti odločili, da bodo organizirali prireditev s poudarkom na tej zelenjavi, ker je v vasi bilo sedem domačij, na katerih so pridelovali in tržili večjo količino špargljev. Začetnik pridelave je bil Vlado Radikon, katerega predniki so se preselili v Prekmurje s Primorske. Na začetku jih je Vlado vozil na tržnico v Maribor, saj doma ni bilo kupcev, sčasoma pa se je zanimanje zanje večalo tudi v Pomurju. Potem so se mu pri pridelavi pridružili še drugi iz vasi.

Tekst in foto Jože Gabor

PROMENADNI FESTIVAL ORKESTROV IN TOLKALNIH SKUPIN V LENDAVI

Sodelovale so glasbene šole iz Slovenije, Hrvaške in Madžarske.

V lendavski Gledališki in koncertni dvorani je Glasbena šola Lendava organizirala tradicionalni Promenadni festival orkestrov in tolkalnih skupin. Prejšnja leta so prireditev organizirali običajno na letnem odru, tokrat pa je

bila zaradi slabega vremena v dvorani. Prvi dan so nastopili: Pihalni orkester Glasbene šole (GŠ) Slovenj Gradec, Big band GŠ Slovenj Gradec, Pihalni orkester Mursko Središče iz Hrvaške, Pihalni orkester GŠ Lendava, Harmonikarski or-

kester GŠ Lendava in Kitarški orkester GŠ Lendava. Drugi dan pa so se predstavili: tolkalne skupne z glasbenih šol iz Beltincev, Gornje Radgone, Ljutomera, Murske Sobotne, Lendave in Zalaegerszega.

Tekst in foto Jože Gabor

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TOPnet d.o.o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobotica; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

